De AfD-vraag

Column

Columns - 29 februari 2016 - Auteur: Merlijn Schoonenboom

Publicist Merlijn Schoonenboom, oud-correspondent van de Volkskrant, woont in Berlijn en schrijft in deze nieuwe columnserie over wat hem opvalt als ingeburgerde Nederlander in Duitsland. Momenteel is hij in Nederland om de herdruk van zijn boek aan de man te brengen.

"Maar die partij Alternative für Deutschland, die zegt toch wat heel veel mensen denken?" De vraag komt van een keurige dame, iets boven de zestig. Ze kijkt me niet onvriendelijk, maar wel een beetje streng aan. Ze vervolgt: "En die Duitse media, die onderdrukken dat geluid toch?"

Daar is ie weer, de AfD-vraag, is mijn eerste gedachte achter de lessenaar, tijdens mijn verhaal over 'het hedendaagse Duitsland'. Ik heb hem de laatste tijd vaker gehoord - sterker nog: het is de vraag die bij iedere lezing terugkeert.

Met de Boekenweek in aantocht ben ik onderdeel van een legertje journalisten, historici en auteurs die in Nederlandse bibliotheken en cultuurcentra Duitsland dienen te verklaren.

> Merlijn Schoonenboom verbindt in zijn tweewekelijkse column persoonlijke ervaringen met bredere maatschappelijke ontwikkelingen in Duitsland

Nu is niets zinvoller voor een correspondent dan de confrontatie met het thuisland, al is het maar om de heersende emoties te kunnen peilen. Tot voor kort waren er lovende woorden te horen over de bloeiende Duitse economie en de 'hipheid' van Berlijn. Nu krijg ik vragen over 'Keulen', de nieuwe rechtse partij AfD en de 'politiek-correcte' Duitse media.

Even omschakelen is het wel. Een paar uur geleden was ik nog in Berlijn, in mijn wijk Kreuzberg, waar al maanden 'refugees welcome' de meest gebruikte graffiti-leus bij ons op het huis is. Nu ben ik in een keurig zaaltje in een uiterst welvarende Nederlandse gemeente, waarin zich een stuk of vijfentwintig bezoekers bevinden, ouder, hoogopgeleid en overal het algemeen goed gesitueerd— de doelgroep van het Nederlandse lezingencircuit.

Het is de AfD-vraag die het verschil in atmosfeer het best weergeeft. Het AfD-

thema zou in het alternatieve Kreuzberg alleen met schuimbekkende woede aangesproken kunnen worden; daar ziet men de aanhangers ervan als potentiële rechtsradicalen, een gevaar voor de democratie - minstens.

In het lezingenzaaltje begin ik dan ook behoedzaam, gewend aan de Duitse gewoontes. Ik zeg dat zo'n partij 'rechts van de CDU' voor Duitse begrippen nu eenmaal erg beladen ligt, dat de zorgen om gewelddadig rechtsradicalisme veel groter zijn dan in Nederland. Daarbij is het nog maar de vraag hoe groot de partij landelijk zal worden: er is immers ook nog de rechtervleugel van de CDU, die traditioneel de taak heeft partijvorming op rechts tegen te houden.

De mevrouw kijkt me wat ongedurig aan. Zo omzichtig wil ze het duidelijk niet hebben. Ze blijkt de AfD helemaal niet als 'gevaar voor de democratie' te zien, maar als een gevólg van de democratie - net als de PVV in Nederland. Ze spreekt vooral kritisch over de Duitse media, die zich als een 'scheidsrechter' over goed en fout zouden opstellen.

Ik merk dat ik lang uit Nederland weg ben. Nog geen tien jaar geleden zou de toon compleet anders zijn geweest. Iedere verdenking van de vorming van zo'n rechtse partij zou voor heftige morele verontwaardiging in Nederland hebben gezorgd. Nu overheerst die reactie in alle Duitse media, maar in Nederland beduidend minder.

Achter de AfD-vraag toont zich dan ook een nieuwe Nederlandse houding tegenover Duitsland. De jarenlange alomtegenwoordigheid van de PVV in het publieke debat is te merken. Zelfs bij niet-PVV-stemmers is de gewenning toegenomen, de beschuldigende vinger naar de buren is verdwenen. Haast hoopvol constateren Nederlanders dat Duitsland dezelfde politieke ontwikkeling doormaakt als Nederland – al gaat het er wat langzamer.

"Noem het maar een Duitse variant van de PVV", zeg ik uiteindelijk tegen de mevrouw. Dat blijkt effectiever. De mevrouw kijkt niet meer streng, ik meen zelfs een soort opluchting te bespeuren. Alsof ze denkt: dan hebben die Duitsers dus dezelfde problemen als wij.

Dit is een artikel gedownload via duitslandinstituut.nl.

Artikel: https://duitslandinstituut.nl/artikel/15401/de-afd-vraag